

Vallavanem LEADER-ist

Leader-tüüpi tegevus põhineb võrdväärsel partnerlusel – partnerlusel omavalitsuse – ettevõtjate ja kohalike ühenduste ehk kohalike elanike vahel. Kadrina vallas on 10 aasta jooksul püütud edendada külaliikumist, mille sisu ja põhimõtted on tugevalt seotud LEADER-programmi põhimõtetega. Kadrina erinevates piirkondades toimuvad üritused on ennekõike sidunud kohalike inimesi ja ettevõtjaid. Ühiste probleemide lahendamise käigus on toimunud omanäolised kultuuriüritused, õppepäevad ja kerkinud vajalikud objektid.

Meie lipulaevadeks selles valdkonnas on olnud MTÜ Neeruti Selts, Võduvere seltsing ja MTÜ Läsna Rahvamaja. Kusjuures projektidesse on kaasatud väga erinevaid institutsioone (Suurbritannia Suursaatkond, Rügimetsa Majandamise Keskus, Rakvere Teater), eraettevõtjad (AS Aru Grupp, Galo Gaasid AS, Flexa Eesti AS) ja teisi ühendusi (EELK Kadrina Katariina Kogudus, MTÜ Spordiklubi Kadrina, Reformierakonna noortekogu, Kadrina Saunaklubi). **Miks partnerlus on meile vajalik?**

- võimaldab tegeleda ühiste vajaduste ja projektidega;
- aktiveerida kohalikkude kogukonda ja anda edutunnet;
- tekitada ühist vastutust tehtu eest;
- altpoolt tulenevale algatusele järgneb tavaliselt laialdane kaasabi võimutasandil (Kadrina kalmistumüür);
- halvad(mittekohased) ideed leiavad tõhusa vastasseisu/detsentraliseeritus;
- horisontaalne partnerlus ehk põhiline panus otsustusprotsessi ja programmitöösse tuleb kohalike partnerlustelt, kes on kohalike tegevusgruppide näol põhilised kasusaajad programmis;
- integreerimisprotsess partnerlusgrupis aitab vältida „kastisüsteemi” tekkimist kogukonna liikmete vahel;
- edukate organisatsioonide ja ettevõtete kaasamine koostöövõrgustikku suurendab alustajate julgust oma mõtete ja probleemide formuleerimisel;

• koostöö toimides liigub informatsioon palju kiiremini ja vähem moonutatult.

Mida ootame LEADER-ilt?

- koolitust, võimalikult erinevatele kogukonna liikmetele;
- selgust arengustrateegia ja otsustusprotsesside kujunemise kohta;
- EDU.

LEADER-liikumine on kindlasti suur võimalus kõigile kohaliku elu edendajatele. Ühest küljest tekib kogukonnal võimalus oma muredest rääkida. Teisalt on ettevõtjal võimalik investeerida (sponsoreerida) sellesse, mis on talle hingelähedane. Kolmandaks tekib survegrupp omavalitsusele, sest eelarve kujundamisel on oluline võimalikult laia kandepinna saavutamine oma ideede realiseerimiseks. Kadrina vallale on äärmiselt oluline konkreetsete ja arusaadavate projektide olemasolu võimalikult laia kandepinnaga huvigruppide probleemide lahendamisel. Olles äärmiselt huvitatud regionaalpoliitiliselt suuremate ja tegusamate valdade tekkest, on äärmiselt tähtis praegu leida toimivaid koostöövorme kolmanda sektori, ärisektori ja omavalitsuste tasandil. Kadrina vallas on piisavalt edukaid ühisprojekte omavalitsuse, kolmanda sektori ja ettevõtjate koostöö ilmestamiseks. Näiteks jaanipäeva ja uue aasta pidustuste korraldamine on juba 10 aastat toimunud ühiste vahendite ja organiseerimise tähe all. Meile on tähtis saavutada edu ja ühistegemise kogemus ka LEADER-liikumise raames. Juba praegu võime tõdeda, et tänu LEADER-liikumisele on aktiveerunud Kadrina valla mitmed piirkonnad (Ridaküla, nn Põhjapiirkond, sealt eelkõige Läsna piirkond). Loomulikult on raske loota, et kogu vallas toimuksid üheaegselt väga kiired inimeste mõttelaadi muutused – samas lootus ja alusmuudatusteks on olemas.

Aivar Lankei,
Kadrina vallavanem

MTÜ ARENDUSKODA
Roheline 19 TAPA

Arenduskoja ruumes on avatud Avalik Internetipunkt.
(Общедоступный интернетпункт)
Interneti kasutamise võimalus on E-R 11-16

MTÜ ARENDUSKODA

1994. aasta novembris asutasid Riigi Tööturuamet ja Tapa linn koostööna ME Rehabilitatsioonikeskus, mis võimaldas täiendada oma keelteoskust, õppida arvu- ja osaleda mitmesugustel loengutel. Asutus reorganiseeriti 1997. aasta augustis ja kannab nüüdsest nime MTÜ Arenduskoda.

MTÜ Arenduskoda moodustati kuue omavalitsuse (Tapa ja Tamsalu linn, Saksi, Tamsalu, Kadrina ja Lehtse vald) poolt 1. augustil 1997. a ning teeb koostööd Tapa linnavalitsuse ja mitmete organisatsioonidega, et edendada piirkonna hariduselu ja aidata kaasa jätkuvalle majandusarengule nii Tapal kui ümbritsevas piirkonnas. Aastatel 2001 kuni 2005 ei kuulunud Kadrina vald MTÜ liikmete hulka.

MTÜs Arenduskoda on 12. märtsi 2007. a seisuga 25 liiget.

Omavalitsused (6): Tapa vald (esindaja Kuno Rooba), **Kadrina vald** (Tiina Vilu), **Vihula vald** (Priit Pramann), **Ambla vald** (Alari Kirt), **Kuusalu vald** (Kalmer Märton), **Loksa linn** (Andres Kaskla);

Kolmas sektor (10): MTÜ Käsmu Külaselts (esindaja Tiina Laulik), **MTÜ Neeruti Selts** (Sirje Kuusik), **MTÜ Säasküla Huviklubi** (Arlet Palmiste), **MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts** (Marta Kondas), **MTÜ Kuusalu Tenniseklubi** (Kristo Palu), **MTÜ Loksa Arenduskeskus** (Marija Kudrjakova), **MTÜ Kadrina Spordiklubi** (Aivar Lankei), **MTÜ Lehtse Teabekeskus** (Heiki Vuntus), **MTÜ Kiigeland** (Anu Valdmaa), **MTÜ AVANTE** (Helle Persitski);

Erasektor (9): OÜ Kadrina Kommunaal (esindaja Marko Teiva), **Viru Vesi AS** (Meelis Eldermann), **OÜ Kuusalu Soojus** (Raul Valgiste), **OÜ Tanyv** (Tatjana Tamm), **OÜ Rannaliiv** (Ago Koldits, Reet Relvik, Tõnu Ammusaar), **OÜ Arne Metsagrupp** (Arne Algepos), **FIE Vello Teor**, **FIE Kristi Tamm**, **Jämeda Hobuskasvatuse OÜ** (Kert Veiper).

Arenduskoja juhatus on seitsmeliikmeline: **Kuno Rooba** (esimees), Tapa vald, kuno.rooba@tapa.ee; **Meelis Eldermann** (aseesimees), Viru Vesi AS, meelis.eldermann@vkg.ee; **Alari Kirt**, Ambla vald, alari@ambla.ee; **Kalmer Märton**, Kuusalu vald, kalmer.martson@kuusalu.ee; **Marko Teiva**, OÜ Kadrina Kommunaal, kakomm@hotee; **Tiina Laulik**, MTÜ Käsmu Külaselts, tiina.laulik@mail.ee; **Ülle Visnapuu**, MTÜ Neeruti Selts, yllevisnapuu@hotee.

Arenduskoja põhieesmärk on kohaliku initsiatiivi ning kohaliku elu arendamine, tegevuspiirkonna integreeritud strateegia koostamine, elluviimine ja arendamine, tuginedes kolme sektori partnerlusele.

Arenduskoja alaeesmärgid:
Põhieesmärgi taotlevatel juriidilistel isikutel tegevuse ühendamine ja omavahelise koostöö korraldamine, partnerluse arendamine; teabe hankimine, süstematiseerimine ja levitamine ning vastavate institutsioonide loomisele kaasaaitamine; erinevate sihtgruppide tegevuse propageerimine ja toetamine; koolitustegevuse korraldamine; info- ja õppepäevade organiseerimine ja läbiviimine; kirjastustegevus; ette-

võtlus- ja individuaalkonsultatsioonid, sh juriidiline nõustamine; osalemine mitmesugustes projektides; seltsitegevuse ja külalaua toetamine ning edendamine; loodushoiu, maastikuhoolduse ja heakorra põhimõtete realiseerimisele kaasaaitamine; ajaloo- ja kultuuriväärtuste kaitse ning nende rekonstrueerimisele ja renoveerimisele kaasaaitamine; maamajanduse, sh väikeettevõtte arengule uute võimaluste otsimine; maapiirkondades uute töökohtade loomisele ning alternatiiv-põllumajandusmajandustegevuste populariseerimisele kaasaaitamine; uurin- gute ja analüüside teostamine; kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna integreeritud arengustrateegia koostamine, elluviimine ja arendamine; Eesti Euroopa Liidu liikmelisusega kaasnevate võimaluste ja ohtude selgitamine.

Arenduskoda annab välja Tapa valla ajalehti nii eesti kui vene keeles. Eestikeelse ajalehe Sõnumed trükiarv on 3 600 ning ilmub kaks korda kuus. Venekeelse ajaleht Tapaskie Vesti näeb trükiarvu 1 200 eksemplarina.

Muulaste (Tapa, Tamsalu) integreerimisprojekti raames on Arenduskoda korraldanud muukeelsetele koolieelikutele eesti keele, kultuuriloo ja kodukandi ajaloo tutvustamist.

Vastavalt nõudlusele arvuti-, inglise ja eesti keele õppe järele oleme organiseerinud ka vastavaid kursusi täiskasvanutele. Eesti keele kursuse läbinutel on võimalik riikliku keeleeksam komisjoni ees taotleda Eesti kodakondsust. Arenduskoja internetiaadress on tapa.ee/arenduskoda.

Heiki Vuntus,
arenduskoja tegevjuht

LEADER-tegevuskava

Tegevuskava on koostatud MTÜ Arenduskoja juhatause moodustatud kõiki tegevusgruppi piirkondi esindavate ja piirkonna olukorda tundvatest ekspertidest koosnevate töögruppide poolt. Töögruppide liikmed on pidanud läbirääkimisi ja konsultatsioone oma kogukondade liikmetega. Töögruppide efektiivsuseks ja kiireks suhtlusväljundiks on loodud neli meililist (1. MTÜ liikmete meililist, 2. MTÜ juhatause liikmete meililist, 3. Uute teadmiste ja tehnoloogiate kasutamine töögruppi meililist, 4. Elukeskkonna parandamise töögruppi meililist). Töögrupid töötasid oma teemavaldkonnad eraldi läbi ja ühisel töökoosolekul määrati prioriteetidid ja tegevused. MTÜ Arenduskoja partnertegevusgruppid on MTÜ Järva Arengu Partnerid (Koigi, Paide, Roosna-Alliku, Kareda, Koeru, Järva-Jaani, Albu vald) ja MTÜ Partnerid (Kundalinn, Viru-Nigula, Sõmeru, Haljala, Vinni, Rakvere vald).

Tegevused on grupeeritud teemadeks: 1. Uuringud, analüüsid; 2. Koolitused, seminarid, õppe-reisid; 3. Teabelevi; 4. Koostöö ja võrgustikud.

Uuringute ja analüüside käigus keskendutakse järgnevale: Piirkonna sotsiaalmajanduslik uuring ja analüüs koos piirkonna sotsiaalsete gruppide vajaduste kirjeldusega. Kolmanda sektori koolitusvajaduse uuring ja analüüs. Käsitöö-pärimuskultuurialane uuring ja analüüs. Piirkonna ettevõtlus- ja tööjõualane uuring ning analüüs. Piirkonna elukeskkonnaalane uuring ja analüüs. Piirkonna looduskeskkonnaalane uuring ja analüüs. Piirkonna vähemusrühvuste sotsiaalse olukorra ning kaasatuse uuring ja analüüs. Piirkonna turismialane uuring ja analüüs.

Koolituste, seminaride, õppe-reiside puhul on ette nähtud järgmised tegevused: Kogukonnakaasajate (sh muukeelse kogukonna esindajate) ja liidrite ning noorteliidrite ja juhendajate koolitus (6 õppepäeva). Projektkirjutamise ja -juhtimisealane ning äriplaanide koostamise koolitus (5 õppepäeva). Meeskonnakoolitus (5 õppepäeva). Ühistegevusala ja võrgustikutöö koolitus (4 õppepäeva). Mainekujundusalane koolitus (4 õppepäeva). Partnerlusel põhineva strateegia ülesehitus ja koostamise protsess - koolitus (4 õppepäeva). Uute teenuste väljatöötamine - seminar. Loodusressursi mitmekesine ja innovaatiline kasutamine - seminar. Strateegia koostamine - seminar (8 päeva). Õppereis Kagu-Eesti Partnerluskogu kogemustega tutvumiseks (2 päeva 40 inimest). Kaks tegevusgruppi-sisest kogemustevahetus-reisi (kumbki 1 päev 35 inimest). Kogemustevahetusreis partnertegevuspiirkonda (MTÜ Järvamaa Arengu Partnerid) kohalikul tasandil partnerlusvõrgustiku loomiseks. Kogemustevahetusreis partnertegevuspiirkonda (MTÜ Partnerid) kohalikul tasandil partnerlusvõrgustiku loomiseks. Õppereis Soome. Õppereis Ungarisse.

Teabelevi valdkonnas on te-

gevuskavasse planeeritud järgmised üritused: Infopäevad kogukondades (3) teemal "Kolmas sektor ja külaelu aktiviseerimine". Infopäevad kogukondades (3) teemal "Kohaliku ettevõtja kaasamine kogukonna arendamisse". Infopäevad kogukondades (3) teemal "Piirkonna loodusressursi mitmekesine ja innovaatiline kasutamine". Infopäevad kogukondades (3) teemal "Avalike teenuste vajadused ja areng". Infopäevad kogukondades (3) teemal "Võrgustiku loomine kõigi elanikegruppide sotsiaalseks kaasamiseks". Infopäevad kogukondades (3) teemal "Innovatsioon ja uued tehnoloogiad piirkonna arengu eeldusena". Infopäevad kogukondades (3) teemal "Piirkonna LEADER-strateegia ja rakenduskaava tutvustus".

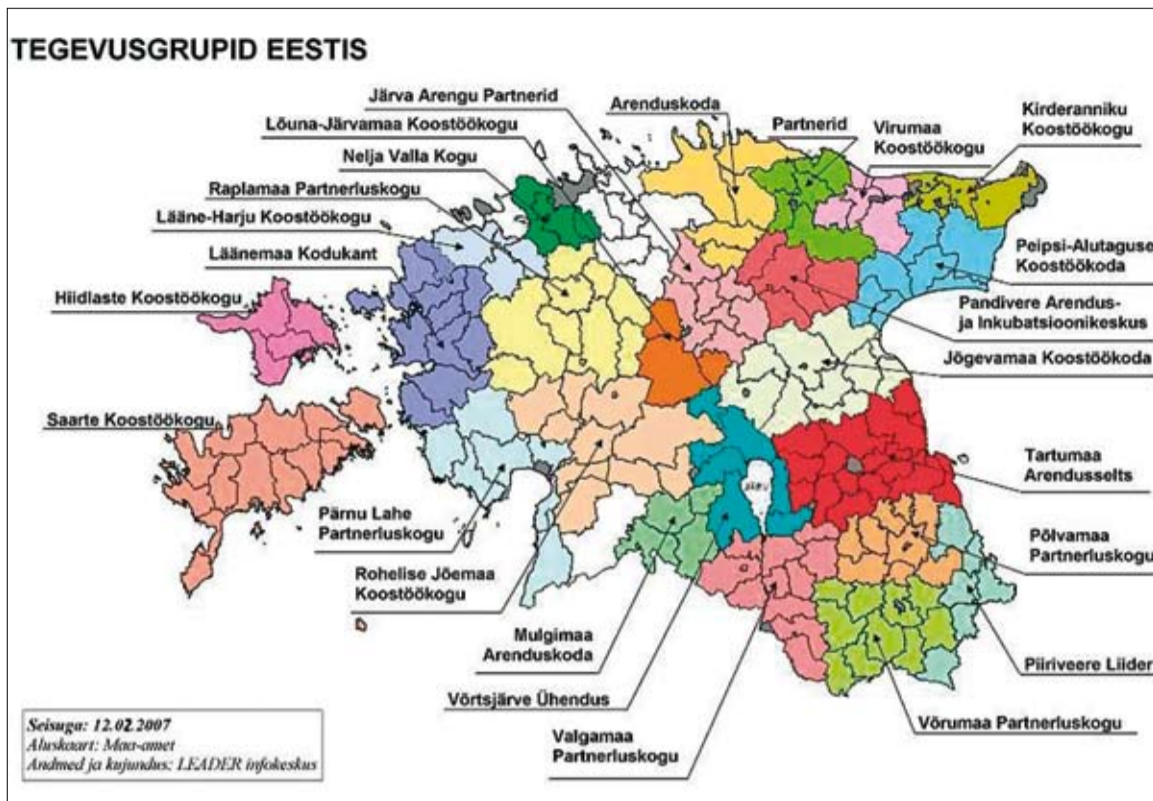
Kavandatud välja anda 3 numbrit (tiraaž 6 000 eks) infolehte, milles tutvustatakse tegevuspiirkondi ja strateegiakoostamise kogemusi.

Lisaks operatiivsele teabelevikule infolehtede ja teabepäevade näol on tegevusgruppi kavandatud välja anda trükised, mis kajastavad läbiviidud uuringute ja analüüside tulemusi ning loodud strateegiat ning selle rakendamist.

Kavas on välja anda ühtselt kujundatud sarjana järgmised trükised: "Sotsiaalmajanduslik ja vähemusrühvuste sotsiaalne olukord MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas", "Kolmas sektor MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas", "Koostöövõrgustik ja partnerlus piirkonna mainekujunduse ja kogukondade arengu teenistuses", "Ettevõtlus ja tööjõud ning avalikud teenused ja teenindus MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas", "Elu ja looduskeskkond MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonnas", "MTÜ Arenduskoja strateegia ja strateegia rakenduskaava aastani 2013".

Kavandatud tegevused on üksteisega väga tihedas seoses, samas on arvestatud kõigi piirkonna omavalitsuste eripäraga. Väga oluline osa on koostööl, partnerlusel ja kõigi sotsiaalsete gruppide kaasatusel (k.a muukeelne elanikkond). Eraldi on arvestatud noorte aktiviseerimist ja soolise võrdõiguslikkuse põhimõtteid. Eesmärk on koolituse ja piirkonna erinevate sektorite koostöö kaudu koostada tegevusgruppi piirkonna arengut soosiv strateegiadokument

Väljavõte MTÜ Arenduskoja LEADER-tegevuskavast

Kaart Internetist

Miks just selline piirkond?

MTÜ Arenduskoja tegevuspiirkonna territooriumi moodustavatel omavalitsustel on palju ühiseid kokkupuutepunkte ja sarnasusi.

Tegevuspiirkonna moodustavad Tapa vald (tegevusgruppi mittekuuluvad naabrid on Tamsalu, Albu, Anija ja Aegviidu vald), Kadrina vald (tegevusgruppi mittekuuluvad naabrid on Rakvere ja Haljala vald), Vihula vald (tegevusgruppi mittekuuluvad naaber on Haljala ja Viru-Nigula vald), Ambla vald (tegevusgruppi mittekuuluvad naabrid on Albu ja Järva-Jaani vald), Kuusalu vald (tegevusgruppi mittekuuluvad naabrid on Jõelähtme ja Anija vald) ja Loksa linn.

Tegevusgruppi kuuluvaid omavalitsusi iseloomustab see, et pooled neist on osalenud viimase seitsme aasta jooksul omavalitsuste haldusterritoriaalses reformis. Tänapäevane Vihula vald tekkis 1999. aastal Võsu ja Vihula valla ühinemise tulemusena vallakeskusega Võsul. Tänapäevane Kuusalu vald tekkis 2005. aastal Kuusalu ja Loksa valla ühinemise tulemusena vallakeskusega Kuusalus. Tänapäevane Tapa vald tekkis 2005. aastal Tapa linn, Saksi ja Lehtse valla ühinemise tulemusena vallakeskusega Tapal.

Piirkonnas toimub aktiivne pendelränne – Tapa valla elanikud käivad tööl Loksa linnas, Kuusalu vallas, Kadrina vallas, Ambla vallas. Samas käivad Tapa vallas tööl Kadrina ja Ambla valla elanikud. Kadrina valla elanikud käivad tööl Vihula vallas. Tihedalt on seotud Loksa linn, Kuusalu ja Vihula vald. Tapa vallal ja Kuusalu vallal on tihedad seosed ka tänu Tapal paiknevale LTVOK-i Väljaõppekeskusele ja Kuusalu valla territooriumil paiknevale Kaitsejõudude keskpõlügenile.

Tegevuspiirkonna omavalitsuste lühiseloomustus (elanike

arv on näidatud 2005. a seisuga, mida nõuti projekti taotlusesse).

	Pindala km ²	Elanikke (in) 2005. a
Kadrina vald	329,3	5 352
Tapa vald	262,8	9 448
Vihula vald	364,9	2 144
Kuusalu vald	708,0	6 867
Loksa linn	3,8	3 450
Ambla vald	166,0	2 423
Kokku piirkonnas	1834,8	29 684

Majanduslik huvi
Saada lisavahendeid külade/alevike/linna elukeskkonna parandamiseks ja atraktiivsemaks muutmiseks (laste mänguväljakud, puhkelaagrid, külaplatsid, palliplatsid jt spordiväljakud, pargid, haljasalad jm spordi- ja vaba aja rajatised).

Koolitada/harida ettevõtjaid (uued tehnoloogiad jms).

Ergutada ja toetada kohalikku ettevõtlust ja selle arengut.

Infrastruktuuri ettevõtted on huvitatud, et tegevuspiirkonnas areneks ettevõtlus, kohalik kogukond oleks maksujõuline ja tema arvukus kasvaks.

Leida lisavahendid omavalitsuste halduses olevate rahvamide taastamiseks, matkaradade arendamiseks.

Halduskulude kokkuhoidmiseks majanduslikult otstarbekate lahenduste väljatöötamise ja pakumiseks terves piirkonnas.

Ettevõtluse valdkonnas ettevõtjate koostöö arendamine (näiteks võrgustikutegevuse arendamine). Alternatiivsete ettevõtlusvaldkondade ja tegevuste arendamine.

Kultuuriline huvi
Toetada ja ergutada kohalikku kultuurialast tegevust (vahendid, ringide töö, ürituste toetus jms).

Propageerida ettevõtjate hulgas oma tegevuspiirkonna omavalitsuste kultuurürituste finantsilist toetamist. Käesolevas programmis osalemine on Viru Vee ASi üks võimalus

toetada oma tegevusega Loksa linna kultuurielu.

Kultuurielu arendamine ja selle kaudu maine kujundamine. Ajalooste kultuuripärandite kaardistamine/väärtustamine.

Traditsioonide säilitamine (rahvakultuur, kollektiivid, noorte vaba aja tegevused jne).

Ürituste jm korraldamine, koostöös piirkonna erinevate kultuuritegijate võrgustikutöö arendamine.

Sotsiaalne huvi
Luua koostöösidemeid ja korraldada õppekursioone uute ideede ja lahenduste leidmiseks.

Leida võimalusi ja vahendeid, et kohalik kogukond kinnistuks piirkonda ja et neil oleks võimalus saada kõikvõimalikku sotsiaalset tagatist piirkonnas (täiendõpet, ümberõpet, sotsiaalhooleid jne).

Kaasata külaaktiiv ja seega aktiveerida külaelikut ning koostegemisi.

Koolitada/harida kohalikke aktiviste, külaliikujaid, kolmanda sektori esindajaid.

Koolitada aktiivseid inimesi ja selle kaudu luua soodne pinnas omaalgatuslikule arengule (ettevõtjad, MTÜ-d, aktivistid), sealt edasi juba leida nišš talvehooja aktiveerimiseks.

Külade ja seltside LEADER-programmi kaasatõmbamine.

Korraldada õppereise LEADER-grupi siseselt, et lähendada piirkonna eestvedajaid ja liidreid ühisel eesmärgil tegutsemiseks.

Luua koostöösidemeid ja korraldada õppekursioone uute ideede ja lahenduste leidmiseks.

Piirkonnas sarnaste sotsiaalsete probleemide kooslahendamine (hariduse, sotsiaalhoolekande jne küsimustes), mis on otstarbekam suurema piirkonna peale lähendada kui üksinda üritada või üldse mitte tegeleda

Väljavõte MTÜ Arenduskoja LEADER-tegevuskavast

LEADER-kogemusreis Ungarisse

Sõit Ungarisse oli osa kuue omavalitsuse koostööst MTÜs Arenduskoda, et edaspidi taotleda Euroopa Liidu LEADER-programmist kohaliku elu edendamiseks toetussummasid.

Aasta tagasi moodustasid Harjumaalt Kuusalu vald ja Loksa linn, Lääne-Virumaalt Tapa, Kadrina ja Vihula vald ning Järvamaalt Ambla vald ühise tegevusgrupi. Katusorganisatsioonina otsustati kasutada Tapal tegutsenud MTÜd Arenduskoda. Tegevusgrupi eestvedajaks valiti Arenduskoda senine juht Heiki Vuntus.

Vastavalt LEADER-programmi nõuetele peavad projektis osalema lisaks kohalikele omavalitsustele kammitetulu-ühingud ja ettevõtted. Praeguseks on Arenduskodjal 25 liiget, teiste seas ka Kuusalu vallast MTÜ Kuusalu Tenniseklubi ja OÜ Kuusalu Soojus ning Loksa esindajatena MTÜ Loksa Arenduskeskus ja Viru Vesi AS. Kuusalu vallast kuulub seitsmeliikmelisse juhatusse vallavanem Kalmer Märtson, Loksa linna esindajana Viru Vee tehnikajuht Meelis Eldermann.

Heiki Vuntuse sõnul on Arenduskoda näol tegu LEADER-programmi ainulaadse koostööprojektiga Eestis, sest see ületab kolme maakonna piire. On mitmeid tegevusgrupe, kuhu kuulub kahe maakonna omavalitsusi. Tegevusgrupissaavad olla ühiseid piire omavad vallad-linnad.

„Kus ei olnud altpoolt tulevat initsiatiivi, seal tekkisid ülemaakondlikud tegevusgrupid, näiteks ka Lääne-Virumaal. Tapa vallas hakati mõtlema, et võiks teha koostööd naabervalladega ning tehti neile ettepanek omaette grupi moodustamiseks. Vihula vald liitus meiega, kuna on Kardina naaber. Ka Loksa linna kaasamine oli loogiline, sest ta omab piiri vaid Kuusalu vallaga,” selgitas Heiki Vuntus.

Eesti on LEADER-gruppidega kaetud peaaegu sajaprotsendiliselt, vaid Harjumaal on neid vähe.

„On avaldatud arvamust, Harju omavalitsused on ilmselt nii rikkad, et neil pole Euroopa abiraha vaja,” vahendas Arenduskoda juht.

LEADER-programmiga pole liitunud ka Anija ja Raasiku vald.

Miks just Ungarisse?

Aprilliks 2008 tuleb Arenduskodjal koostada LEADER-programmi strateegia, mille alusel hakata arendustegevuseks raha taotlema. Viieks aastaks on võimalik saada piirkonnale 5-7 miljonit krooni.

Strateegia koostamisele pea-

vad eelnema koolitused ja õppe-sõidud. Lisaks mitmetele õppe- ja infopäevadele on Arenduskoda liikmete esindajad käinud ekskursioonidel Lääne-Virus ja Kagu-Eestis, kus tutvuti objektidega, mida on korda tehtud või rajatud Euroopa Liidu abirahade toel.

Arenduskodajale eraldati ettevalmistusprotsessiks 947 000 krooni. Kuna sooviti 2 miljonit krooni, otsustasid omavalitsused, et kavandatud tegevusi ära ei jäeta, vaid lisatakse omaosalus – iga elaniku kohta 14 krooni ja 50 senti.

Ettenähtud koolitusreis Euroopasse otsustati teha Ungarisse Tokaj piirkonda. Heiki Vuntus rääkis, et kaaluti mitmeid riike, Ungarisse sõitu soovitas Arenduskoda juhatuse liige Toomas Mädamürk Viru Veest, kes nüüdseks on läinud mujale tööle ning Arenduskoda tegemistes enam ei osale.

„Selle reisi peamine eesmärk oli lähemalt tundma õppida meie tegevusgrupi inimesi, et sügisel, kui algab strateegia koostamise tõsine töö, suudaksime vaielda ja arutada ning jõuda kompromissidele. Oluline on, et strateegia koostamisse oleksid kaasatud kõik, kel on häid ideid ning ka see, et suudaksime selekteerida valdade ja külade parimad mõtted. Sügisel tuleb reis Soome, see on juba sisulisem, vaatame, mida seal maal on LEADER-rahadega ära tehtud. Ees on ka meie piirkondade sotsiaalne uuring. Ungaris oli põhirõhk omavahelisel suhtluse,” kommenteeris ta.

Sõidukulud Ungarisse kaeti LEADER-rahadest, kohapealse eest tuli tasuda reisirahval endil. Enamik omavalitsusi maksis või vähemalt on lubanud maksta oma aktivistidele Ungari-sõidu kinni, ainult Kuusalu vallas teatati kohe, et vald sõitu ei toeta. Vihula, Kadrina ja Ambla vald oli esindatud vallavanematega, kaasas oli ka vallaametnikke ja kultuurirahvast. Kuusalu vallast käisid Ungaris külaelust eestvedajad.

Tokaj piirkonna veinikeldrid

Bussireis algas 11. juuni varahommikul Tapalt. Sõit Põhja-Ungarisse Tokaj linna ja tagasi kestis nädala, Tapale jõuti uuesti 17. juuni hilisõhtul. Kohaleminekuks kulus kaks päeva ning tagasi sama palju.

Tokajis elati kolm päeva. Selle aja jooksul oli põhirõhk ümbruskonna suuremate ja väiksemate viinamarjaistanduste ning nende juurde kuuluvate veinikeldrite külastamisel. Enamasti tegeldakse kasvatamise ja veinivalmistamisega – istandustes on heledad viinamarjasordid ning Tokaj vein on reeglina valge. Peamine sissetulek saadakse veinitootmi-

sest ning arenemisjärgus olevast turismist.

Piirkond on paljuski arenenud Euroopa Liidu abirahadega ning toetusi loodetakse saada veel. Nõukogude korra lagunemise järel toimus ka Ungaris privatiseerimine, kuna aga ungarlased olid vaesed, läksid suuremad viinamarjaväljad ja veinikeldrid välismaalaste valdusse. Kuid säilinud on ka traditsioonilised talu-istandused ja perede veinikeldrid.

Tokaj veinidele on omapärase maitse ja kuulsuse andnud asjolu, et veinivalmistamisel kasutatakse erilisi, just sellele piirkonnale iseloomuliku spetsiifilise hallitusega kaetud ja kuivama hakanud viinamarju. Sellest, kui palju nende mahla vaati lisatakse, sõltub veini magusus ja eripärane maitse – niisugust veini nimetatakse ungari keeles aszu (hääldada azuu). Igas veinikeldris degusteeriti tavapäraselt kuut veini, alustades kuivas ja hapumast ning lõpetades ülimagusa ja -kalliga.

Käidi ka Saksamaalt 18. sajandil ümberasustatud svaabide külas nimega Radko. Borostyani külas tutvuti perega, kes valmistab veinivaate käsitsi.

Üheks sisulisemaks kohtumiseks kujunes Arenduskoda reisiseltskonna jaoks Tokaj linnapea vastuvõtt. Linnapea rääkis, kuidas lähiajal on plaanis ELi abiraha kasutades laiendada 5000 elanikuga Tokaj linnas majutusvõimalusi – teha olemasoleva 600 voodikohale juurde veel samapalju, ehitada neljatarni hotell koos spaaga. Kavas on ka rajada suur vabaõhulava ning viia kõik linna elektriliinid maa alla. Esialgu on Tokaj linna ja teda ümbritseva üheksa küla ühisprojektile saadud 2 miljardit forintit marketingi jaoks, näiteks on internetis võimalik tutvuda Tokaj koduleheküljega. ELi rahaga on kunagine suur sünagoog ümber ehitatud kultuuripaleeks.

Reisiseltskonna üllatuseks on Tokaj piirkond oma arengujärgus jäänud meist tahapoole. Nii turistide teenindamise (keeleoskus, teeninduskultuur, meelelahutus) kui ka kauplemise osas on palju arenguruumi. Mitmeski jutuajamises jagasid eestlased soovitusi või avaldasid imestust.

Tööpuudus on linnapea sõnul 11 protsenti, Ungari arenumates piirkondades Doonau kallastel on see palju väiksem – 3-4 protsenti. Linnapea tõdes sedagi, et kohalikud inimesed on uuenduste suhtes passiivsed.

Vastuvõtu oskasid võõrustajad lõpetada erilisel meeldejäädvalt – igale külalisele kingiti ta enda nimega veinipudel.

Ülle Tamm, Ida-Harju nädalalehest Sõnumitooja

Reisiseltskond viinamarjaistanduses kuulamas kohaliku giidi Zoltan Kovacsi (keskel) huvitavaid selgitusi LEADER-tegevusest Tokaj piirkonnas.

„Liiderdajad” puhkehetkel pärast kohalike taitlejate kontserdi kuulamist ja Ungari peki degusteerimist.

Fotod Heiki Vuntus

Milliseid mõtteid sõidult saite?

Kemba külanõu Svetlana Pajupu: „Nägin, et LEADER-programmist antakse toetust ka äritegevuseks ning tulin mõttele, et kaasata tuleks meie turismiettevõtjaid, Kemba külast näiteks perekond Reinvald. Süvenes mõte, et ka Kemba külas tuleks asutada oma MTÜ, ehk õnnestuks Euroopa toetusrahade abil teha endale külamaja. Siiani pole meie külas seltsi olnud, meie rahvast on kutsutud Kõnnu külamajja mitme ümbruskonna küla ühisüritustele.”

Valla heakorraspetsialist Virve Haabsaar: „Sain mitmeid ideid haljastusalal. Tuleks hakata propageerima, et ka alevikes paneksid inimesed rõdule lillekastid. Ungaris olid istutatud külmade ja soojade toonidega lilled kõrvuti, värvide kasutamise poolelt sain mõtteid, et võib erinevaid lilli kokku sobitada palju julgemalt.”

Lastekaitse spetsialist Annika Agu: „Oluline on, et sai inimestega tuttavamaks, on kellega infot jagada ja suhelda. Selle koha pealt täitis reis oma eesmärgi. Sain aru, millega LEADER-programmis tegeldakse. Tekkis mõte, et Loksa-Kuusalu piirkonna peale võiks olla oma projektkirjutaja, sest see on tõsine ja keeruline töö. Et oleks üks kindel inimene, kelle poole saaks pöörduda, kui abi vaja.”

Joaveski külanõu Taigo Talivere: „Sain isiklikus plaanis hea idee. Ungaris ehitatakse veinikeldrid maa alla, võiksin võtta õppust, oma kanuudele ka maa alla hoiukoha ehitada.”

Loksa Arenduskeskuse juht Maria Kudrjakova: „Mõistsin seal kogust, et turistina tahad kohalikust elu-olust, ajaloo ja traditsioonidest rohkem teada saada. Ka meil võiks turistidele rohkem näidata eesti kultuuritraditsioone – kuidas katame lauda, mida sööme, mismoodi laulame ja tantsime. Keeleoskuse arendamise mõttes andis reis minu jaoks palju, julgen rohkem eesti keeles rääkida.”

Vene gümnaasiumi direktor Galina Nikitina: „Sain aru, et meil on naabervallad, kus toimub palju huvitavat, aga kuna nad on teises maakonnas, siis ei tea nende kohta midagi. Kui saaks üritustest rohkem infot, läheks vaatama.”

Leesi näiteringi juht Lea Ruus: „Kuulsin Tapa valla sotsiaalosalakonna juhatajalt, et Eestis on võimalik projektidega raha taotleda mitmetest sellistest fondidest, millest seni ei teadnudki. Tahame mere ääres asuvas piirivalvetornist teha küla noortele kogunemiskoha, rahvamaja on eraldi, sinna ei ole hea noori omaette lubada. Oleme mitmel LEADER-koolitusel käinud, nüüd sain veel infot juurde.”

ARENDUSKOJA LEADER-TEGEMISED PILTIDES

Meeskonnakoolituse õppepäeval Loksal õpiti kogunud videotreeneri käe all toime tulema otsustusprotsessis ettetulevate erinevate situatsioonidega.

MTÜ Arenduskoja üldkoosolek toimus 2006. aasta juunis, mil otsustati moodustada LEADER-tegevusgrupp ja esitada PRIA-le taotlus piirkonna LEADER-tegevuste rahastamiseks.

Kuusalu kultuurimajas toimunud meeskonnakoolituse õppepäeval pani psühholoog Taimi Elenurm õppurid analüüsima ja arutlema selle üle, millised iseloomu- ja käitumisjooned on pärit lapsepõlvest.

MTÜ Arenduskoja üldkoosolekul valiti juhatuse esimeheks Tapa vallavanem Kuno Rooba.

Meeskonnakoolitusel Kaitsejõudude keskpõlügenil tuli ühise eesmärgi nimel tegutsedes ka rasketes olukordades säilitada ja tugevdada meeskonnatunnetust.

Meeskonnakoolituse käigus prooviti ka osavust tulirelva käsitlemisel.

ARENDUSKOJA LEADER-TEGEMISED PILTIDES

Kogemusvahetusreisil Kagu-Eestisse tutvuti Navi uue seltsimaja ja selle peremehega.

LEADER-tegevusi Valgemaal tutvustas sugestiivne ja entusiastlik Aili Keldo.

Võrumaa LEADER-tegemistega kursiviimiseks käisid huvilised ka Rõuge Ööbikuorus.

Kogukonnaasajate koolitusel osalejad andsid esimesele õppepäevale positiivse hinnangu.

Kogukonnaliidreid koolitab suurte kogemustega moderaator Silva Anspal (paremal).

Naabertegevusgrupi MTÜ Partnerid piirkonnaga tutvumiseil põigati sisse ka MTÜ Arenduskoja tegevusgrupi territooriumil asuvasse Karepa kultuurimajja.

Aasta LEADER-tegevusgruppi liikmena

LEADER-temaatika tõusis meie vallas päevakorra eelmise aasta alguses. Esialgu olin väga pikalt kahevahel, kas liituda või mitte. Ambla valla arendusnõuniku Merike Koovi soovitusel ja meie seltsi liikmetega läbi rääkides jõudsim selgusele, et kui tahame midagi meie külates paremaks muuta, siis tuleb liituda LEADER-grupiga. MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts on MTÜ Arenduskoda asutajaliige. Arenduskoda on meie piirkonna LEADER-tegevusgrupp ja sinna kuuluvad kuue valla seltsid, ettevõtjad ja kohalikud omavalitsused. Seltsi aastamaks on 500 krooni.

2007. aasta on projektimeeskonna – kes hakkab koostama ja kirjutama strateegiat – koolitamise aasta. Sama meeskond hakkab hiljem kohapealt tulevaid projekte koordineerima ja rahastamisotsuseid tegema.

Meeskond, kuhu kuulub igast organisatsioonist üks esindaja, on suure töövõimega ja hea suhtlemisoskusega inimeste grupp. Meil on olnud väga toredad õppepäevad, kus oleme arutlenud ja grupitööd teinud teemal - mida, miks ja kellele. Tarkust ja teadmisi kulbiga ei jagata, vaid kõik tuleb juhendaja suunamisel grupitööde käigus mängu kaudu. Oleme arutlenud, kes on see huvigrupp, kelle jaoks teeme. Mis see kõik mulle endale annab? Kas raha on kõike määrav? Kui oluline on tunnustus? Kuidas on võimalik saavutada efekt, et kõik meeskonnaliikmed koostööd teevad ja 100%-lise tulemuse saavutavad? Meeskonnakoolitust oli kokku 5 õppepäeva.

Veebruaris käisime Lääne-Virumaa külates ekskursioonil. Ilm oli

külm, aga see, mida nägime, tegi hinge soojaks. Endised kolhoosikontorid ja kultuurimajad olid remonditud struktuurifondi, kohalike inimeste, sponsorite ja omavalitsuste ühiste vahenditega ilusateks seltsimajadeks.

Kogukonnakaasajatele on 6 õppepäeva. Esimesel korral arutlesime: mis on kogukond? mis tagab arengu? mis on strateegia ja struktuur, eesmärgid, huvid, partnerid? kuidas ette valmistada üritust? Hästi huvitav ja mõtlemapanev teemakäsitlus. Õppepäevad toimuvad alati erinevates kohtades. Järgmised kogukonnakaasajate õppepäevad toimusid Aravetel, teemaks „Koostöö kogukonna sees ja väljas” ja Vösul.

Kui teil tekkis asja vastu huvi, siis MTÜ-ga Arenduskoda saab jätkuvalt liituda. Kui aga olete huvitatud, et teie külas saaks midagi ära tehtud LEADER-projekti rahadega, siis peate hea seisma, et see, mida te teha tahate, oleks strateegiasse sisse kirjutatud.

Juunis käis MTÜ Arenduskoja LEADER-aktivistide grupp Ungaris tutvumas sealsete LEADER-meeskondade tegemistega.

Aasta LEADER-grupis on toonud palju uusi sõpru ja tutvavaid, uusi teadmisi, palju enda jaoks selgeks mõeldud. Mida ikka olen õelnud: meil on nüüd merepiir, sest gruppi kuuluvad ka Kuusalu ja Lokska omavalitsused.

Marta Kondas,
Kangrumäe Külakultuuri
Edendamise Selts

Kohaliku koostöö näide – MTÜ Läsna Rahvamaja

MTÜ Läsna Rahvamaja loodis oktoobris 2003.aastal. See ei tähenda, et enne seda poleks Läsna toimunud aktiivset seltsielu. Läsna rahvamaja on oma sünnist saadik olnud ümbruskonna rahva kooskämise kohaks juba 85 aastat. Mittetulundusühingu tingis asjaolu, et Läsna rahvamaja hoone vajab hädasti rahalist toetust, et teha vajalikke remonttöid. Peale mittetulundusühingu loomist alustamise kohe taotluste kirjutamisega fondidesse. Kasuks tuli see, et ette oli näidata suur hulk kultuuriüritusi, mis põhjendasid rahvamaja vajalikkust. Nende aastate jooksul on rahvamaja saanud uue katuse, remonditud on fuajee, saal ja esik. Toetuste abil oleme saanud soetada vajalikku inventari nagu prožektorid ja muusikakeskus. Kultuurkapitali toetu-

sel on valminud toredaid etendusi, millega oleme ka ringi rännanud Eestis.

MTÜ Läsna Rahvamaja tegeleb ka kohalike elanike probleemide lahendamise ja on vahelülis siitkandi rahva ja Kadrina vallavalitsuse vahel. Väga populaarseks on saanud mittetulundusühingu korraldatud ekskursioonid. Igal kevadel toimub traditsiooniline talgupäev rahvamaja juures. Korraldame käsitöökursusi ja tähistame rahvalikke tähtpäevi: vastlapäev, lõikuspäev, jaanipäev.

Läsna rahvamaja on vaieldamatult ümbruskonna keskus, kus inimesed kohtuvad ja lahendavad ühised muresid ning veedavad vaba aega.

Ene Pihol,
Läsna rahvamaja juhataja

Kagu-Eesti õppereisil tehti ühisplitt Pühajärve sõjatamme taustal.

Foto Heiki Vuntus

Kuusalulased Kagu-Eestis “liiderdamas”

Kui MTÜ Arenduskoda Leader-programmi raames Kagu-Eesti õppereisi välja kuulutas, olid kevadised põllutööd juba alanud. Mis tähendas seda, et vaatamata mitmele meelitamisele ei leidunud soovijaid külanemate ja kohalike liidrite hulgast. Mistõttu sai õppematkale kutsutud ärksamad vallaametnikud.

Sõitjaid sai eelnevalt koolitatud Arenduskoja ja Leaderi-teemadel ning ühtlasi sai tingimuseks seatud, et reisi tõttu end külaliskomisega sidudes peaks osalistest saama kogukonnakaasajad, kes, igaüks oma kodukandis külaelu arendamist valgustama ja vedama hakkaksid.

Varahommikul kogus buss liiderdajad (nü end ristisime) alates Kuusalust ja lõpetades Aravetega ning ennelõunaks oli 30-liikmeline õpihimuline kaaslaskond jõudnud esimesse sihtpunkti – Paluopera Seltsimajja Valgamaal, kus kohalik majakas Aili Keldo meid juba kohvi ja pirukatega ootas.

Endise Pritsikuuri olid tublid külalised eurorahadega mõnusaaks äraolemispaigaks kohandatud, mida kõik kogukondlased mistahes tegemiseks või pidupidamiseks kasutada saavad.

Edasi suundusime lähedalasuvasse Hellenurme Vesikisse, mida vanavanaisa Karl Rudolf Weski järglasena on üles putitanud ja vapralt töös hoiab reibas ja särasilmne pikapatsiline Mae Juske. Jälgisime ühe terakoti muutumismängu jahukotiks ning seejärel lausa soojaks karaskiks, mis maapäimaga maitstes mmmm...

Teekond jätkus Otepää poole. Lõunastanud Tehvandi Suusakeskuses ning laadinud end talvepealinna energiasambast, suundusime Sangaste Seltsimajja, kus pärastlõunane aeg kulus

elavas keskustelus kohalike kultuuritegijatega. Rääkisime meetmetest, projektidest, strateegiast, vabatahtlike tööst, arengukavadest jms. Kadedaks tegi Sangaste noortele europrojektiga ehitatud Skate-park. Kui selline oleks ka meie Kolga-noortel!

Õöbima saabusime Nakatu Turismitallu Karula Rahvuspargis. Imeilus loodus Lõuna-Eesti kuplite vahel. Lõpetamisjärgus turistide majutuse kompleks. Õpetlik vestlus peremees Ants Järvmägiga, kes, parema töökoha puudumisel, otsustas ära kasutada kodukoha loodusväärtust ning oma initsiatiivi ja arendab nüüd pereettevõtlust omaenese õuel.

Järgmise päeva perenaine Võrumaa Kodukandi eestvedaja Marika Parv viis meid juba varahommikul Ööbikuorgu, kus tutvusime viimaste aastate uusratistega, mis kõik püsti pandud tänu eurotoetustele ja kohalike inimeste ennastalgavusele. Eriti vaimustav oli näha perefirmit – Ala-Rõuge Külalistemaja – kaasajastatud sovjetiaegne ettevõte, kus lisaks turismindusele valmistatakse kvaliteetmööblit ja ollakse üks tõsiseltvõetavam kohalik tööandja.

Külastasime veel Navi Seltsimaja ja Tsoolgo Arenduskeskust – vastuvõtja Anneli Viitkin. Esimene – eurotoetusega ehitatud külamaja ja teine – hoonetekompleks, mis tühjaks jäänud kohaliku kooli sulgemise järel ja valla poolt kultuuriseltsile kasutada antud.

Kogu reis oli hämmastav mitmes mõttes: esiteks inimesed. Meediaväljaannete põhjal arvasime, et Kagu-Eestis elavad hõimlased vaevlevad tööpuuduses ja vaesuses oskamata ennast kuidagi aidata ning ainult neile

suunatud kõikvõimalikud meetmed suudavad neid hinge jätta. Tegelikuses kohtasime ärksaid, arukaid ja ettevõtlikke inimesi, kes ei oota helgemaid aegu, vaid kasutavad ära iga võimaluse, et ise enda heaks midagi luua.

Teiseks keskkond: hingematvalt kaunis loodus ise annab energiat ja innustab tegutsema. Ja kui mägised savipõllud ei kasvata rammusid vilja, siis võetakse ette midagi muud, et meelitada kohale igat sorti muiduhuvilisi, kes põliselanikele tööd ja leiba annavad (näiteks korraldati laupäeval Ööbikuorus rahvusvahelist rattakrossi).

Kolmandaks: kagueestlaste töökus, siirus ja liialislahkus. Kõik vastuvõtjad olid rõõmsad ja uhked oma saavutuste üle ning tulvil järjest uusi plaane. Mitte kusagil ei kirutud riiki või kohalikkule valitsust, inimesed olid õnnelikud, kui vald nende ettevõtmist toetas või rahaliselt abistas. Enamus algatusi põhines vabatahtlikul tööel. Kõigesse suhtuti nii, et teeme ju endi jaoks. Ja mida ei oska, seda ei häbeneta tunnustada ning õppida.

Meil, „põhjamaalastel”, oli sellest reisist palju õppida. Kõigepealt see, et pole olemas väljapääsmatuid olukordi. Kui milleski tekib ummikseis, siis antakse sellega ka uus väljakutse, millest tuleb julgelt kinni haarata. Ei tasu oodata kellegi poolt tagantsundimist või kinnimaksimist – kõik, mida teeme, teeme ju endale, oma kogukonna heaks. Ei tasu peljata oskamatust või suutmatust, koos ja üksmeeles ning sammhaaval võime meiega suuri tegusid teha.

Igatahes on Kuusalu valla ametnikud nüüd indu täis jagama oma kogemust ja energiat ka meie kandi külaelu arenguks.

Milli Kikkas

Ambla vald

Üldist

Pindala 166 km², sellest 43% on põllumajanduslik maa, 39% metsad.

Elanike arv 2427 (seisuga 01.01.2007); keskmine asustustihedus 14,6 inimest/km².

Vallas asuvad kolm suuremat asulat (Aravete, Ambla, Käravete) ja 10 küla.

Ambla Vallavalitsuse kontaktandmed:

Lai 22, Ambla, 73502 Järvamaa; tel/faks 383 4038, GSM 5343 7580;

e-post info@ambla.ee

veeb: www.ambla.ee; www.jarva.ee/ambla

Vallavanem Alari Kirt.

Ambla vallas on hea elada

Ambla vald on ainuke Järvamaa omavalitsus, kus elanike arv eelmise aasta jooksul suurenes. Järvamaal tervikuna, samuti ka naabermaakonnas Lääne-Virumaal on elanike arv vähenenud.

Ambla vald on terve Eesti väike mudel

Ambla vald oma enam kui 2400 registreeritud elanikuga on põhiliste demograafiliste näitaja-

te (ülalpeetavate määr, laste osakaal rahvastikus, pensionialiste osakaal rahvastikus jms) poolest lähedane Eesti keskmistele näitajatele (erinevus Järvamaa keskmistest on suurem).

Inimeste toimetulek on hea

Tööpuudust Ambla vallas praktiliselt pole. Keskmine brutopalk on lähedane Järvamaa keskmisele ja terve Eesti ulatuses üle keskmise. Soodne asukoht võimaldab käia tööl ka väljaspool valda (2006. aastal töötas 48% tööga hõivatutest väljaspool oma valda).

Ettevõtlusaktiivsus (23 ettevõtet 1000 elaniku kohta) on madalam Eesti ja Järvamaa keskmisest. Kuna keskmine palk on suhteliselt kõrge ja toimetulek suhteliselt hea, siis ei ole selles osas motivatsiooni oma ettevõtlust alustada.

Mitmekesine ettevõtlus

Ambla vald on ajalooliselt olnud suurepärane põllumajanduspiirkond. Aravete Agro OÜ on ka tänapäeval suurim töoandja (töökohtade arvu poolest). Arenenud on tööstus: eelkõige metalli- ja puidutööstus ning ehitusmaterjalide tootmine (Aravete Tööstuskülas). Arendamisel on uus tööstusküla Käravetele.

Hea haridus Ambla vallast

Vallas on lasteaed Aravetel (49 last) ja nn mängurühm Amblas (16 last); Ambla Põhikool (73 õpilast) ja Aravete Keskkool (272 õpilast).

Laste arvu suurenemisest tingitud vajaduse tõttu on kavas arendada Ambla Põhikooli oma mängurühmaga põhikooli-asteaiaks ning Aravete lasteaia avada söömerühm.

Aravete Keskkooli baasil on kavas välja arendada Põhja-Järvamaa koolituskeskus, mis lisaks keskkooliharidusele ja eelkõige õppele pakuks ka täiskasvanukoolituse ning täiend- ja ümberõppe võimalusi.

Mitmekesised sportimisvõimalused

Ambla vallas on võimalik harastada mitmesuguseid sportlikke tegevusi ja seetõttu on siin ka vilgas spordielu. Olemas on spordihoone, staadion, mänguväljakud ja palliplatsid, suusa- ja matkarajad, kardirada ning võimalus harastada uut, Eestist pärit spordiala – kiikingut.

Pulbitsev kultuurielu

Ambla Kultuurikeskuse all tegutseb kaks kultuurimaja: Amblas ja Aravetel. Lisaks on **vabaõhulava Kangrumäel** suveürituste

läbiviimiseks.

Vallas on **neli raamatukogu**: Amblas, Aravetel, Käravetel, Reineveres.

Järvamaa vanim kirik ja teised turismiobjektid

Ambla Maarja kirik on vanim sakraalhoone Järvamaal, pärineb 13. sajandi keskpaigast. Kirikus ja kirikuaias on kokku 53 riikliku kaitse all olevat kunstimälestist, sh kirikuaias paiknev Anton Starkopfi kavandatud Vabadussõja monument ja marmorist hauamonument „Poiss mooniga”.

Aravete Külamuuseum on

aasta läbi külalistele avatud püsi-ekspositsiooniga, seal korraldatakse regulaarselt ka temaatilisi näitusi. Aravete Külamuuseum asub ajaloolises Kurisoo mõisa peahoones, mis on tänaseks ligi 200 aastat vana.

Järvamaa kõrgeim punkt Reineveres (136,08 m merepinna) on perspektiivne vabaajaveetmise koht, eelkõige matkaja piknikupaigana. Tegemist on endise NLi Tapa raketibaasi komandopunkti varemetega.

Merike Koov

Kadrina vald

Kadrina vald on Lääne-Viru maakonna suuremaid valdu. Vald piirneb Vihula, Haljala, Rakvere, Tamsalu ja Tapa vallaga.

Kadrina valla pindala on 351,9 km², mis on ligikaudu 10% Lääne-Viru maakonna pindalast ning rahvaarv on 5503 elanikku (01.01.2007. a.seis). Valla keskuseks on Kadrina alevik ca 2500 elanikuga. Teised suuremad keskused on Hulja alevik, Kihlevere, Vohnja ja Viitna küla. Valda läbivad Tallinna-Peterburi maantee, Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee ja Tallinn-Narva raudtee. Kadrina alevik asub 15 km kaugusel Rakvere ja Tapa linnast ning 85 km kaugusel Tallinnast.

Eelnevast võib järeldada, et valla asukoht ja liigendus on toimimiseks ja arenguks soodsad. Kadrina valla eripäraks ja oluliseks väärtuseks on looduskeskkond. Valla territooriumile jääb 4 olulist looduskaitse väärtusega piirkonda:

Neeruti maastikukaitseala - peale loodusliku väärtuse oluline ajalooline ja kultuurilooline tähtsus alates jääaja moodustistest kuni Kalevipoja legendideni välja.

Viitna maastikukaitseala - loodud Viitna järvede (Viitna Pikkjärv e Suurjärv, Viitna Väikejärv e Linajärv, Nabudi järv) ja neid ümbritseva maastiku säilitamiseks, kaitseks, uurimiseks ja tutvumiseks).

Ohepalu looduskaitseala - loodud loodumetsade, inim-

puutumatu soode, rabade, kaitsealuste liikide elupaikade (kõrvalised) ning Tapa-Pikasaare ja Ohepalu-Viitna ooside kaitseks.

Kallukse maastikukaitseala - loodud Loobu jõe ürgorus asunud aluspõhjalisele saarkõrgendikule settinud servamoodustiste kaitseks. Tuntuim objekt maastikukaitseala lõunapoolses osas on suur rändrahn - Lodikivi e Linda-Neitsi kivi.

Kultuurilooliste väärtuste poolest võib peale Kadrina Katariina kiriku ära nimetada vallas asuvaid mõisaid: Vohnja mõis, Kolu mõis, Udriku mõis, Hulja mõis, Kihlevere mõis ja Neeruti mõis.

Täpsemat teavet saab valla koduleheküljelt www.kadrina.ee.

Lea Uueni

Kuusalu vald

Viinistult Mohni saarele.

Valla „pealinnaks” on Kuusalu alevik, kaunis ja vaikne koht 39 km kaugusel Tallinnast. Suuremad keskused on ka Kiiu ja Kolga. Vallas on 66 küla, elanike arv ulatub ligi 7000-ni.

Vallavalitsus paikneb ajaloolises Kiiu mõisas, kus töötab üle 30 ametniku. Vallavanem on Kalmer Märtonson.

Vallas on kaks keskkooli, kaks lasteaeda, üks lasteaed-alkool, kaheksa raamatukogu, muuseum, eakate kodu, erihooldekodu. Kuusalu Rahvamajas tegutseb Veljo Tormise Kultuuriselts,

külamajades toimivad aktiivselt külaseltsid ja mittetulundusühingud.

Looduslikult on Kuusalu ilus paik. Vallas on väga palju vaatamisväärsusi. Huvipakkumad on Kuusalu Püha Laurentsiuse kirik, Leesi Püha Katariina kirik, Kiiu mõis, Kolga mõis, Kiiu Mungatorn. Külastamist väärivad Juminda poolsaare mälestusmärgid, Põhja-Kõrvemaa ja Lahemaa Rahvusparki matkarajad ja palju muud.

Täpsemat teavet saab valla koduleheküljelt www.kuusalu.ee.

Milli Kikkas

Loksa linn

Kõnnu valla) territoorium.

Linna jagab kaheks Valgejõgi, mille laius linna piires on 10–70 m. Jõe kaldad on järsud, madal jõelamm on suur – veeperioodil üleujutatud.

Kuna Harju maakond on oma asukohaga otseselt seotud vabariigi pealinna Tallinnaga ja ka maakonna keskus asub seal, siis tuleb Loksa linnal arvestada selle erilise spetsiifikkaga. Loksa linn paikneb Harjumaa kirdeosas 65 km kaugusel Tallinnast, ca 15 km üldriiklikust Tallinna–Narva maanteest põhjas.

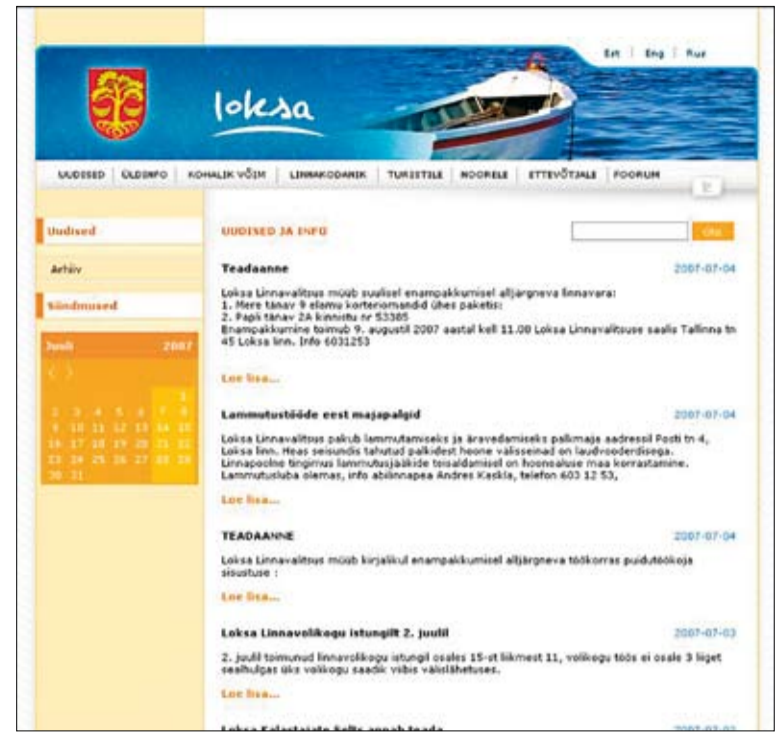
Pealinna lähedusel on nii positiivsed kui ka negatiivsed küljed. Peamine, mis seni negatiivselt

mõjunud, on Tallinna kui maakonna keskuse üleolek, pidurdades Loksa linna väljaarenemist terviklikuks keskuseks. Kuigi keskuseks jääb ta ikkagi piirkonna elanikele.

Linna lääne- ja edelaossa on kujunenud puhkepiirkond, mis teenindab lisaks kohalikele elanikkonnale ka Loksa ümbruskonna külastajad. Loksa puhkeala koosseisu kuuluvad ka linnaga vahetult külgnevad metsad.

Siin on suurepärase liivarand ja mereäärne mets, kus paiknevad üksikud puhkebaasid. Loksa linna rahvaarv seisuga 1. jaanuar 2007 oli 3420.

www.loksa.ee

Tapa vald

Pandivere kõrgustiku äärealal ja Kõrvemaal. Valla kujunemisel on suurt tähtsust mänginud Peterburi-Tallinna raudtee ehitamine ning hiljem Tapa-Tartu raudteeharu ehitamine.

Tapa valla majanduslik struktuur on mitmekesine: metalli-, puidu- ja ehitusmaterjalitööstus, logistika ning transport, põllumajandus, turism, maavarade kaevandamine (turvas).

Tapa valla Tapa linn on oluline riigikaitsekeskus – siin tegutseb Kaitsejõudude Tapa Väljaõppekeskus ning valla põhjapiiril

rajatakse kaitsejõudude keskpölvõõni.

Tähtsaim transpordiliik on raudteetransport ning valda läbib ka Pärnu-Rakvere-Sõmeru põhimaantee ning Jägala-Käravate-Jõgeva-Tartu maantee (Piibe maantee).

Tapa vald on 262,8 km² suur ning jaguneb viieks kandiks (piirkonnaks): Tapa, Lehtse, Jäneda, Saksi ja Karkuse.

Tapa vallas elab 9045 inimest (10. aprill 2007).

www.tapa.ee

Vihula vald

oru ja sealt avanevate paljandite kaitseks ning Toolse maastiku-kaitseala Eesti mandriosa ainsa soostunud tammiku kaitseks.

Vaatamisväärsused

Mitmekesise looduse, rikkaliku kultuuri- ja ajalooäärtuste valiku tõttu on vald rikas huvi- ja vaatamisväärsuste poolest.

Külalastatavamad turismiobjektid on

- Palmse mõisakompleks;
- Palmse lähistel asuvad näjakangrud, Hiieniinepuu, rändrahn Vahakivi ja vana verstakivi - Huntkivi;
- Sagadi mõisakompleks;
- Oandu metsad, Altja jõe org (matkarajad);
- Altja kaluriküla, taastatud rannatalud, külakõrts, kügeplats ja võrgukuurid;
- Vergi rannaküla, jahi- ja paadisadam;
- Lahe ja Lobi rannaküla, Lobi külamuuseum, Lobineeme metsad ja rändrahnud - Ojakivi;
- Käsmu kiviaküla ja rändrahnud, meremuuseum, kalmistu koos Eesti ühe ilusama hauamoonumendiga;

- Vihula mõisakompleks;
- Esku kabel ja kalmistu;
- Laviku puhkekoht, möldri elumaja, veski ja paisjärv;
- Ilumäe kirik ja kalmistu, vitraazid, sepi- ja kiviristid;
- Kalame Talumuuseum Karepal

Turismi- ja puhkemajandus

Vihula valla ettevõtetest enamik tegeleb turismi- ja puhkemajanduse valdkonnas. Tegutsevatest majutusettevõtetest saab ülevaate, külastades Vihula valla kodulehekülge www.vihula.ee.

MEIL ON

- kaks kooli: Vihula Lasteaed-Algkool, asutatud 1932. aastal Vihula külakoolina ja Vösu Põhikool, asutatud 1898. aastal;
- viis raamatukogu: Vösu, Vösupere, Karepa, Vergi ja Vihula;
- viis rahvamaja: Võhma, Karepa, Käsmu, Vihula ja Vösu Rannaklubi;
- väikesadamad Vergis, Vainupeal ja Eismal;
- internetipunktid Vösu, Vihula, Vösupere ja Karepa raamatukogus.

Info Taimi Samblikult

Loksa linna areng on sõltunud tema looduslikust asendist. Määratavateks teguriteks on siin olnud Hara laht, mille ääres Loksa asub, rikkalikud liiva-, kruusa- ja savivarud ning soodne sadama-koht Valgejõe suudmes.

Loksa linna pindala on 380 ha. Linn asub Valgejõe suudmes Pärisea poolsaare lõunaosas, sügava ja tuulte eest kaitstud Hara lahe ääres klindiesisel rannikumadalikul (maapinna absoluutne kõrgus on maksimumaalselt 12 m), ümbritsetuna Lahemaa Rahvusparkiga. Loksa linna ümbritseb Kuusalu valla (vanasti

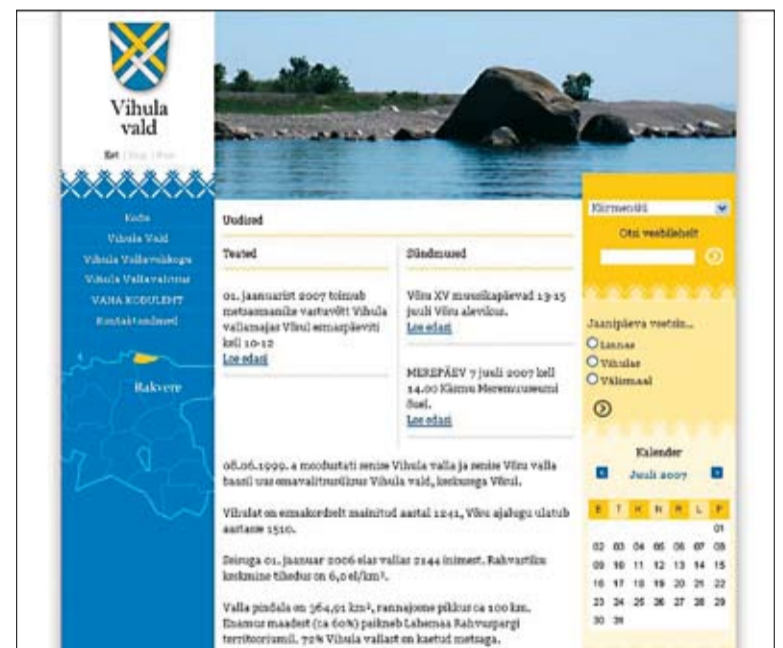
Tapa vald on moodustunud 2005. aasta oktoobris Tapa linna, Lehtse valla ja Saksi valla (v.a Kiku, Salda ja Pariisi küla, mis liitusid Kadrina vallaga) ühinemisega. Vald on Lääne-Virumaa läänepoolseim omavalitsus, ulatudes sopina Harjumaa Kuusalu ja Anija valla ning Järvamaa Ambla ja Albu valla vahele. Tapa valla läänepoolne naaber on Harjumaa Aegviidu vald.

Tapa vald asub maastikuliselt

8. juunil 1999. a moodustati senise Vihula valla ja senise Vösu valla baasil uus omavalitsusüksus Vihula vald, keskusega Vösul.

Vihula valla vallavanemana on ametis Priit Pramann.

Vihulat on esmakordselt mainitud aastal 1241, Vösu ajalugu ulatub aastasse 1510. Seisuga 01. jaanuar 2007 elas vallas 2135 inimest. Rahvastiku keskmine tihedus on 6,0 el/km². Valla pindala on 364,91 km², rannajoone pikkus ca 100 km. Enamus maadest (ca 60%) paikneb Lahemaa Rahvusparki territooriumil. Vallas on 52 küla ja üks alevik. Suuremad keskused on Vösu, Käsmu, Palmse, Vösupere, Vergi, Vihula, Annikvere. Vihula valla alla kuulub Eesti põhjapoolseim saar Väindloo, kus asub Väindloo tuletorn. Samuti kuuluvad Vihula valla koosseisu Uhtju saared. Lahemaa Rahvusparki koosseisu paikneb Vihula valla piires 13 sihtkaitsevööndit ja 2 loodusreservaati, maastikukaitsealadest on vallas Selja maastikukaitseala Selja jõe-

MTÜ Arenduskoja LEADER-infoleht

Jagatakse tasuta arenduskoja liikmesomavalitsustes (Ambla, Kadrina, Kuusalu, Tapa ja Vihula vald ning Loksa linn).

Roheline tn 19, Arenduskoda

Üldinfo – tel 325 8690, faks 325 8695.

Ajalehte saab lugeda – tapa.ee/arenduskoda,

e-post: arenduskoda@tapa.ee, heiki@tapa.ee

Toimetaja Heiki Vuntus – tel 325 8696, mobiil 5648 5208

Küljendaja ja kujundaja Liina Kald – tel 322 9673, mobiil 528 7998

Trükitud trükikojas Trükis – Pargi 27f, Jõhvi, tel 337 2666

Trükiarv 6000.